

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVĽHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

Evidenčné číslo: 107007/B/2023/36124048426366724

**VÝVOJ INFLÁCIE NA SLOVENSKU
VPLYVOM PANDÉMIE A VOJNY**

Bakalárska práca

2023

Natália Zarembová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVĽHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

**VÝVOJ INFLÁCIE NA SLOVENSKU
VPLYVOM PANDÉMIE A VOJNY**

Bakalárska práca

Študijný program: ekonomika a manažment podniku
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra ekonómie a manažmentu
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Emília Duľová Spišáková, PhD.

Košice 2023

Natália Zarembová

Zadanie záverečnej práce (vo vytlačenej verzii nahradit' stranou z AIS-u).

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval(a) samostatne a že som uviedol (uviedla) všetku použitú literatúru.

Dátum: 19. 5. 2023

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať vedúcej mojej záverečnej práce doc. Ing. Emílií Duřovej Spiřákovej, PhD., za jej ústretovosť, trpezlivosť, cenné rady, pripomienky a usmernenia, ktoré mi pomohli pri písaní záverečnej práce.

ABSTRAKT

ZAREMBOVÁ, Natália: Vývoj inflácie na Slovensku vplyvom pandémie a vojny – Ekonomická univerzita v Bratislave. Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach; Katedra ekonómie a manažmentu. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Emília Duřová Spiřáková, PhD.. – Kořice: PHF EU, 2023, počet strán 48.

Cieľom záverečnej práce je: Analyzovať a porovnať vývoj inflácie na Slovensku vplyvom pandémie a vojny a poukázať na dopady inflácie na činnosť jednotlivých ekonomických subjektov. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 9 obrázkov a 4 tabuľky. Prvá kapitola je venovaná vymedzeniu základných pojmov inflácie, meranie, druhy a členenie inflácie.

V ďalšej časti sa charakterizuje hlavný cieľ bakalárskej práce a jeho čiastkové ciele. Tretia kapitola je venovaná metodike práce a metódam získavania údajov.

Štvrtá kapitola je venovaná vývoju inflácie vplyvom pandémie a vojny. Následne vývojom inflácie podľa spotrebného kořa v roku 2022 a vývojom priemerných cien pohonných hmôt, cien nehnuteľnosti.

Záverečná kapitola sa zaoberá zhrnutím získaných výsledkov z práce a diskusiou.

Výsledkom riešenia danej problematiky poukázať na príčiny vysokej inflácie na Slovensku.

Kľúčové slová:

inflácia, cenová hladina, pandémia, vojna

ABSTRACT

ZAREMBOVÁ, Natália: Inflation development in Slovakia due to pandemic and war - University of Economics in Bratislava. Faculty of Business and Economics based in Košice; Department of Economics and Management - Thesis supervisor: doc. Ing. Emília Duřová Spiřáková, PhD.. – Košice: PHF EU, 2023, number of pages 48.

The aim of the thesis is: To analyze and compare the development of inflation in Slovakia due to the impact of the pandemic and the war and to show the impact of inflation on the activity of individual economic entities. The thesis is divided into 5 chapters. It contains 9 figures and 4 tables. The first chapter is devoted to the definition of basic concepts of inflation, measurement, types and breakdown of inflation.

The next section characterizes the main objective of the bachelor's thesis and its sub-objectives. The third chapter is devoted to the methodology of the thesis and methods of data collection.

The fourth chapter is devoted to the evolution of inflation by the impact of pandemics and war. Then the development of inflation by consumer basket in 2022 and the development of average fuel prices, real estate prices.

The final chapter deals with the summary of the results obtained from the thesis and discussion.

As a result of the solution of the given problem to point out the causes of high inflation in Slovakia.

Key words:

inflation, price level, pandemic, war

OBSAH

Úvod	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	12
1.1 Meranie inflácie.....	13
1.1.1 Index spotrebiteľských cien	13
1.1.2 Index cien priemyselných výrobcov	15
1.1.3 Deflátor HDP	16
1.2 Druhy inflácie.....	17
1.2.1 Jadrová inflácia	18
1.2.2 Čistá inflácia	18
1.3 Členenie inflácie.....	19
1.3.1 Kvantitatívne hľadisko inflácie	19
1.3.2 Inflácia z hľadiska očakávania	20
1.3.3 Inflácia z hľadiska proporcionality rastu cien	20
1.3.4 Inflácia z hľadiska viditeľnosti, resp. zjavnosti	20
1.3.5 Inflácia z hľadiska príčin vzniku inflácie.....	21
1.4 Dôsledky inflácie	23
1.4.1 Spôsoby riešenie inflácie	24
1.5 Ekonomické náklady inflácie	25
2 Cieľ práce	27
3 Metodika práce a metódy skúmania	28
3.1 Charakteristika objektu skúmania	28
3.2 Postup písania práce	28
3.3 Metódy a zdroje získavania údajov.....	28
3.4 Metódy spracovania údajov.....	29
4 Výsledky práce	30
4.1 Vývoj inflácie na Slovensku	31
4.1.1 Nárast inflácie počas vojny	33
4.2 Vývoj inflácie podľa odborov	34
4.2.1 Vývoj cien vybraných výrobkov	37
4.3 Vývoj priemerných cien pohonných hmôt.....	38
4.4 Index cien nehnuteľností.....	39
4.4.1 Ceny nehnuteľnosti podľa typu bytu a domu	40
5 Diskusia.....	42
Záver	45

Bibliografické zdroje	47
------------------------------------	-----------

Zoznam ilustrácií, tabuliek a grafov

Obrázok 1 Schéma položiek spotrebného koša v SR	17
Obrázok 2 Dopytová inflácia	22
Obrázok 3 Nákladová inflácia	23
Obrázok 4 Inflácia v Európskej únii	30
Obrázok 5 Priemerná miera inflácie na Slovensku	32
Obrázok 6 Nárast inflácie počas vojny	34
Obrázok 7 Priemerné ceny nehnuteľností v € za m ²	40
Obrázok 8 Ceny nehnuteľnosti podľa typu bytu a domu	41
Obrázok 9 Vývoj inflácie na Slovensku vrátane prognózy NBS pre roky 2022-2024	44
Tabuľka 1 Počet cenových zástupcov v univerzálom spotrebnom koši indexov spotrebiteľských cien (január 2022)	14
Tabuľka 2 Medziročné zmeny spotrebiteľských cien podľa COICOP	35
Tabuľka 3 Vývoj cien vybraných výrobkov	37
Tabuľka 4 Priemerné ceny pohonných hmôt	38

Zoznam skratiek a značiek

AD – Agregátny dopyt

COICOP – Klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu

CPI – Index spotrebiteľských cien

ECB – Európska centrálna banka

EÚ – Európska únia

HDP – Hrubý domáci produkt

HICP – Harmonizovaný index spotrebiteľských cien

IDP – Deflátor HDP

NBS – Národná banka Slovenska

PPI – Index cien priemyselných výrobcov

SR – Slovenská republika

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úvod

Prvým faktorom, s ktorým sa ekonomické organizácie stretávajú pri rozhodovaní, je zmena cenovej hladiny pre spotrebiteľov. Ak ceny stúpajú v súvislosti s infláciou, alebo naopak klesajú, hovoríme o deflácií. Témou tejto bakalárskej práce je inflácia na Slovensku vplyvom pandémie a vojny na Ukrajine. Za dôležitú makroekonomickú premennú pokladáme infláciu, prejavujúcu sa v celkovom náraste hladiny cien, ktorá výrazne zasahuje do rozvoja a fungovania ekonomík všetkých krajín na svete.

Pre podstatnú skupinu ekonomických subjektov je neoddeliteľnou súčasťou zmien cien aj iný faktor, a to sú reálne mzdy a ich vývin v čase. Inflácia má negatívny vplyv na kúpyschopný dopyt, keďže za svoje príjmy si spotrebiteľia nedokážu nakúpiť rovnaké množstvo služieb a tovarov, ako to bolo pred nárastom celkovej hladiny cien.

Hlavným zámerom práce je zanalyzovanie a porovnanie priebehu inflácie na Slovensku v dôsledku pandémie a vojny a priblížiť dopady inflácie na aktivity jednotlivých ekonomických subjektov. Na základe takto získaných údajov porovnať, a následne posúdiť hospodársku situáciu na Slovensku za nami zvolené obdobie.

Bakalárska práca je rozdelená do niekoľkých kapitol a podkapitol. Úvodná kapitola je zameraná na teoretickú časť. V tejto časti práce budú vysvetlené pojmy čo vlastne inflácia znamená, jej meranie, druhy, členenie z rôznych hľadísk a v neposlednom rade aj jej dôsledky. V druhej kapitole sa budeme venovať hlavnému cieľu práce a vytýčime niekoľko vedľajších, ktoré musia byť splnené, aby sme dokázali naplniť ten prvotný. Tretia kapitola sa sústreďuje prevažne na metodologické spôsoby získania údajov potrebných na vypracovanie práce a metódy spracovania údajov.

V praktickej časti budeme skúmať vývoj inflácie za určité obdobie na Slovensku. Ako rástla miera inflácie pred a počas vojny na Ukrajine. Pozornosť tiež budeme venovať zmenám cien vybraných základných potravín ako je maslo, chlieb a ryža, ale aj zmenám cien pohonných látok a cien nehnuteľností podľa typu bytu alebo domu.

V piatej, a teda poslednej kapitole budú zosumarizované dosiahnuté výsledky. Časť bude zameraná na ekonomické prognózy Európskej únie pred vypuknutím vojny. V práci sa budeme usilovať odhadnúť prognózu vývoja cien v dôsledku pandémie a vojny.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Ako píše Holman (2011) vo svojej knihe, inflácia je nárast cien alebo zmena kúpnej sily peňazí. Inflácia je pokles kúpnej sily peňazí, nie pokles kúpnej sily ľudí. Inflácia redukuje objem služieb a tovarov, ktoré sa dajú za jednu menovú jednotku nakúpiť.

Ekonomická teória definuje znehodnotenie peňazí ako ekonomický jav, pri ktorom dochádza k trvalému zvyšovaniu celkovej hladiny cien alebo k príslušnému klesaniu kúpnej sily peňažnej jednotky v priebehu času. Čiže, ak budú mať ľudia čoraz viac peňažných jednotiek a kvantita tovarov a služieb v hospodárstve ostane na rovnakej úrovni, potom sa zvýši aj dopyt po tovaroch a službách, čo spätne vyvolá rast cien a stratu hodnoty peňazí (Čaplanová, 2022).

O inflácii hovoríme vo všeobecnosti v prípade, ak dôjde ku rastu cien služieb a tovarov, nie iba konkrétnych položiek. Z toho vyplýva, že za jedno euro si ľudia dnes nakúpia oveľa menšie množstvo ako včera. Inak povedané, inflácia v istom čase znižuje hodnotu danej meny (ECB).

Medzi ďalší pojem v hospodárstve, ktorý môže znamenať makroekonomický problém a zapríčiniť nerovnováhu, je dezinflácia. Vo všeobecnej rovine je dezinflácia pokles hladiny rastu celkovej cenovej hladiny v ekonomike. Inflácia je v ekonomike prítomná vždy, ale miera jej rastu sa znížila. Odborníci tento termín spájajú s úsilím o skoncovanie inflácie, resp. snahou o pozastavenie dôvodov, ktoré v minulosti spôsobovali inflačné tlaky, a ktoré následne viedli k rastu cenovej hladiny (inflácie) (Čaplánová, 2022).

Deflácia, inými slovami zníženie cenovej hladiny v ekonomike, má rovnako svoje makroekonomické prejavy. Na prvý pohľad môže byť pokles cien tovarov a služieb pre spotrebiteľov relatívne pozitívny. Z dlhodobého hľadiska však môže tento efekt v porovnaní s infláciou priniesť vážne hospodárske ťažkosti. Znižovanie cien statkov môže mať za následok, že firmy budú mať slabší záujem o zvyšovanie výroby a ich odbyt môže klesať.

Firmy sa budú racionálne usilovať o zníženie svojich nákladov, pretože výnosy sú nižšie, čo môže negatívne ovplyvniť mzdy ich zamestnancov. Keďže mzdy v ekonomike sú nepružné smerom dole, táto skutočnosť môže viesť k situácii, že tí, ktorí svoje pracovné miesta udržia, budú pracovať za nižšiu mzdu, zatiaľ čo tí, ktorí budú prepustení, budú

zvyšovať mieru nezamestnanosti v ekonomike. Klesajúce dôchodky brzdia spotrebiteľom profitovať z deflačného vývoja v ekonomike, čo by mohlo vyústiť k recesii.

1.1 Meranie inflácie

Infláciu ekonómovia hodnotia na základe váženého aritmetického priemeru jednotlivých hmotných a nehmotných statkov v hospodárstve. V rámci praxe sa ukazovatele cien uplatňujú na hodnotenie rozdielov celkovej cenovej hladiny v národnom hospodárstve. Index cien je indikátor, ktorý slúži na zisťovanej strednej cenovej hladiny a reflektuje zmeny cien v priebehu. Cenový index sa odvodí od váženého aritmetického priemeru jednotlivých cien vyjadrených reprezentatívnym košom tovarov a služieb, ktorý zároveň umožňuje vzájomne porovnávanie zmien cien medzi dvoma časovo ohraničenými obdobiami.

Pri zostrojovaní cenových indexov sa váha pre jednotlivé tovary a služby z určuje tak, aby odrážala ich ekonomický význam v spotrebnom koši. Váha každého tovaru a služby v spotrebnom koši je určená podľa toho, akú časť rozpočtu spotrebiteľa zastupujú. Ceny jednotlivých tovarov a služieb sa zoskupujú do celkových indexov skupín, a to pomocou Laspeyresovho typu indexu. Tento index meria priemernú zmenu cien medzi referenčným a porovnávacím obdobím a využíva podiel výdavkov z predchádzajúceho obdobia pred referenčným cenovým obdobím. Tieto podiely výdavkov sú upravené tak, aby zohľadňovali ceny v referenčnom cenovom období. (Čaplanová, 2022).

Najčastejšie používané cenové indexy na meranie inflácie sú index cien výrobcov, index spotrebiteľských cien a deflátor HDP.

1.1.1 Index spotrebiteľských cien

CPI alebo aj index spotrebiteľských cien predstavuje prostriedok, ktorý sa zameriava na sledovanie pohybu cenovej úrovne tovarov a služieb na úrovni maloobchodu. Zisťuje náklady na nákup zvolenej zastupujúcej vzorky tovarov a služieb je známy aj ako "spotrebný koš" alebo "cenový koš". Pre každú službu a tovar v koši spotreby sa priraduje váha, ktorá vyjadruje ich dôležitosť v spotrebe konzumenta.

Index spotrebiteľských cien zodpovedá priemernej výške tovarov a služieb bežne spotrebúvaných domácnosťami. CPI je možné uplatniť na porovnanie výdavkov na nákup pevne stanoveného sortimentu statkov, ktoré sa bežne konzumujú.

CPI pre život nevyhnutných potrieb sa takisto počíta aj pre konkrétne sociálne kategórie domácností – zamestnancov, dôchodcov a domácností s nízkymi príjmami. Spotrebiteľské ceny osobných zástupcov sa určujú v rámci siete zvolených predajní a servisov v celej krajine, kde obyvatelia bežne nakupujú. Tieto ceny sa zistia počas prvých 20 dní daného mesiaca (ŠÚ SR, 2022).

Od januára 2022, po zmene indexov spotrebiteľských cien, sa bude spotrebiteľský index pozorovať na základe všeobecného spotrebného koša zloženého zo 738 reprezentantov - vybraných druhov tovarov, za ktoré obyvatelia platia.

Rozdelenie indexov sa realizovalo v súlade s metodológiou Eurostatu rozdelením univerzálneho spotrebného koša do 12 sektorov medzinárodnej klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu – COICOP (ŠÚ SR, 2022).

Tabuľka 1 Počet cenových zástupcov v univerzálnom spotrebnom koši indexov spotrebiteľských cien (január 2022)

Odbor COICOP	Názor odboru COICOP	Stála váha v promile	Počet reprezentantov
	Úhrnný index spotrebiteľských cien	1 000,0000	738
01	Potraviny a nealkoholické nápoje	206,1105	146
02	Alkoholické nápoje a tabak	53,5839	13
03	Odevy a obuv	47,9086	87
04	Bývanie voda, elektrina, plyn a iné palivá	268,1212	50
05	Nábytok, bytové zariadenia a bežná údržba domácnosti	74,0901	90
06	Zdravotníctvo	28,0780	37
07	Doprava	63,2909	85
08	Pošta a telekomunikácie	37,1565	21
09	Rekreácia a hotely	75,4162	84
10	Vzdelávanie	14,2974	8
11	Reštaurácie a hotely	58,2403	45
12	Rozličné tovary a služby	73,7058	72

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2023

Vzorec pre výpočet CPI:

$$CPI = \frac{\sum \frac{P_1}{P_0} * P_0 * Q_0}{\sum P_0 * Q_0} \quad (1.1)$$

P_1 – cena tovaru (služby) v sledovanom (bežnom období),

P_0 – cena tovaru (služby) v základnom období (priemer roka 2015=100),

Q_0 – predané (realizované) množstvá tovaru (služby) v základnom období.

P_1/P_0 – individuálny index ceny určitého tovaru alebo služby

Hodnotenie indexu spotrebiteľských cien v čase je dôležité, pretože váhy jednotlivých tovarov a služieb v spotrebnom koši sa menia pod vplyvom zmien cien, módnych trendov a sezónnosti. Od roku 1997 sleduje ŠU SR vývoj cenových indexov skrz indexu CPI v spotrebnom koši tovarov a služieb, ktorý v čase svojho vytvorenia zahŕňal 708 tovarov a služieb členených do 11 skupín. Neskôr, v roku 1999, došlo k plánovanej revízii spotrebného koša, ktorá zahŕňala 712 tovarov a služieb rozdelených do 12 pododdielov.

Dôvodom revízie bolo odstránenie možných skreslení vykazovanej inflácie a zosúladenie výpočtu cenového indexu podľa metodiky Eurostatu. Na zabezpečenie porovnateľnosti indexov spotrebných cien v jednotlivých krajinách EÚ boli prijaté harmonizované indexy. (Lisý, 2016).

HICP a CPI sa líšia vo svojom zameraní. Index HICP zahŕňa zmeny cien potravín, alkoholických nápojov, tabaku a tabakových výrobkov a nevylučuje vplyv zmien nepriamych daní. Na druhej strane, CPI zahŕňa ceny potravín ako súčasť obchodu so zahraničím. HICP neobsahuje zložky ako "Imputované nájomné" a niektoré vybrané položky týkajúce sa veľkých opráv a údržby domov, ktoré sú súčasťou CPI.

Harmonizovaný index spotrebiteľských cien je používaný pre krajiny eurozóny a slúži na výpočet indexu spotrebiteľských cien pre Európsku menovú úniu (Holman, 2011).

1.1.2 Index cien priemyselných výrobcov

Index cien priemyselných výrobcov sa zostavuje z cien produkcie na domácom a zahraničnom trhu. Ceny výrobcov sa odvolávajú na zmluvne dohodnuté ceny medzi výrobcom a domácim zákazníkom fakturované za veľkú transakciu uskutočnenú v

priebehu bežného mesiaca bez dane z pridanej hodnoty a spotrebnej dane a nákladov na dopravu.

Hodnota exportu je zmluvná hodnota dosiahnutá dohodou medzi výrobcom a zahraničným kupujúcim v zmysle kvalitatívnych dohodnutých podmienok, platobných podmienok a dodacích podmienok. Uvedený ukazovateľ sa používa ako deflátor v odvetvových štatistických a národných účtoch. (ŠÚ SR, 2020).

Používa sa od roku 1890 a je najstarším pravidelne meraným štatistickým ukazovateľom. Používa sa na meranie zmien veľkoobchodných cien alebo vo výrobnom sektore. Ide o špecifický ukazovateľ pre rôzne odvetvia a odbory ako index cien priemyselných výrobcov, index cien poľnohospodárskych výrobkov, index cien stavebného inžinierstva, index cien materiálov a výrobkov spotrebovaných v stavebníctve. Formálne má podobnú štruktúru, resp. vnútornú štruktúru ako CPI.

Váhy indexu cien priemyselných výrobcov boli určené na základe štruktúry tržieb v priemysle SR v roku 2015 a z „Jednorazového zisťovania k výberu reprezentantov monitorovanie vývoja cien priemyselných výrobcov“ za výrobky členené podľa Klasifikácie produkcie do oddielov 10 až 41 (Holman, 2011).

1.1.3 Deflátor HDP

Deflátor HDP je najrozsiahlejší cenový index, ktorým sa meria miery v ekonomike. Ekonomická teória to označuje ako agregátny cenový index alebo implicitný cenový deflátor. Tento ukazovateľ nezachytáva zmenu cenovej hladiny v ekonomike priamo na základe tovarových skupín, ale nepriamo prostredníctvom závislosti nominálneho a reálneho HDP. Deflátor HDP tak predstavuje mieru znehodnotenia HDP v príslušnom roku spolu s infláciou.

Navyše index registruje ceny všetkých komponentov HDP (investície, čistý export, spotreba) a nie len zmeny cien v jednom sektore v hospodárstve. Deflátor HDP prihliada na meniace sa váhy tovarov a služieb, ako aj na meniace sa podiely jednotlivých komodít. (Lisý, 2016).

Podľa Čaplánovej (2022) hodnota deflátor sa vypočíta na základe Paascheho indexu, ktorý má tvar:

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{HDP_n}{HDP_r} = \frac{\sum P_t * Q_t}{\sum P_0 * Q_t} * 100 \quad (1.1)$$

HDP_n – nominálny HDP,

HDP_r – reálny HDP,

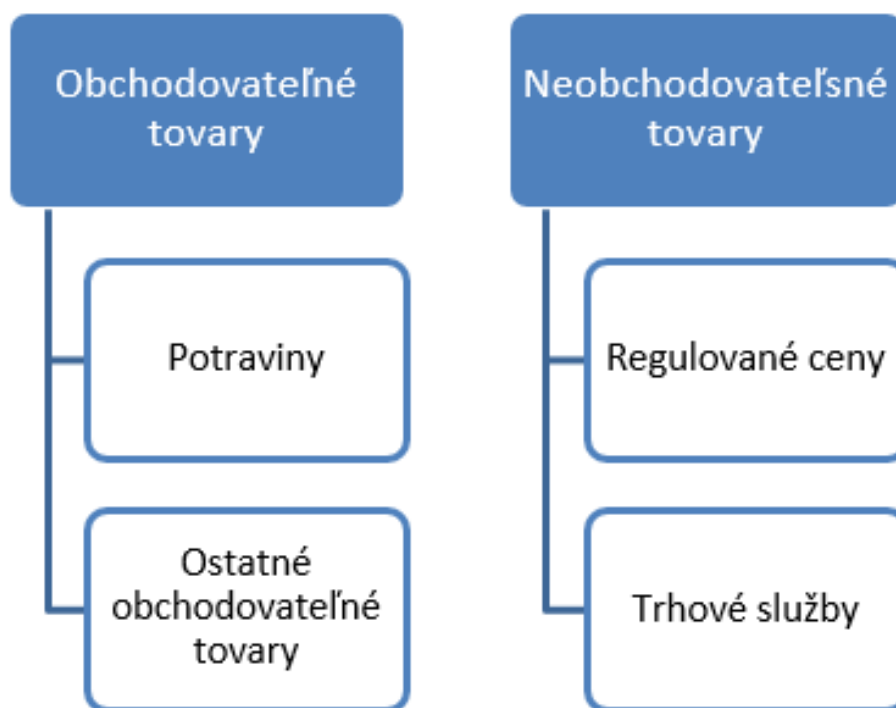
P_t – cena tovarov a služieb v bežnom období,

P_0 – cena tovarov a služieb v stálom (základnom) období,

Q_t – množstvo celkovej produkcie tovarov a služieb v bežnom období.

1.2 Druhy inflácie

Národná banka Slovenska a ŠÚ SR začali od 1. januára 2000 rozkladať infláciu tak, aby vyhovovala ich štandardizovanému prístupu k vykazovaniu krajín EÚ. Následne sa celková inflácia delí na čistú infláciu a jadrovú. Samotné položky spotrebného koša sa delia do dvoch skupín: neobchodovateľné tovary a služby a obchodovateľné tovary a služby.

Obrázok 1 Schéma položiek spotrebného koša v SR

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe metodiky ŠÚ SR, 2023

1.2.1 Jadrová inflácia

Podľa Lisého (2016) jadrová inflácia kvantifikuje mieru rastu cenovej hladiny na neúplnom spotrebnom koši. Z položiek spotrebného koša sú vylúčené položky s regulovanými cenami a položky, ktoré sú ovplyvňované inými administratívnymi opatreniami. Položky, pri ktorých došlo k zmenám v dôsledku daňových úprav (zmena DPH, spotrebných daní, dotácií), zostávajú súčasťou spotrebného koša, ale vplyv daňových úprav sa eliminuje. Z celkových položiek spotrebného koša je do výpočtu jadrovej inflácie zahrnutých zhruba 82 % jednotlivých položiek tovarov a služieb spotrebného koša. Práve jadrová inflácia sa stáva objektívnym meradlom zmeny cenovej hladiny v ekonomike. Jadrovú infláciu môžeme kvantifikovať dvomi spôsobmi:

1. ako príspevok upraveného spotrebného koša k celkovej miere inflácie, ktorý je očistený od zmien daňového zaťaženia jednotlivých položiek spotrebného koša;
2. ako prírastok cien upraveného spotrebného koša v percentách, očistený od zmien daňového zaťaženia jednotlivých položiek spotrebného koša.

Jadrovú infláciu vypočítame ako

$$\begin{aligned} & \text{zmena cien potravín} \\ & + \text{zmena cien ostatných obchodovateľných tovarov} \\ & + \text{zmena cien trhových služieb} \end{aligned} \quad (1.2)$$

Príspevok k jadrovej inflácii je percentuálny podiel, o ktorý by sa cenová hladina počas sledovaného obdobia zmenila, keby administratívne zásahy neovplyvnili zmeny cien. To znamená, že jadrová inflácia prispieva rovnako ako celková inflácia, ak nedôjde k administratívnym zmenám cien v ekonomike. Percentuálny príspevok jadrovej inflácie k celkovej inflácii ekonomickí experti ďalej rozdeľujú na príspevok čistej inflácie a príspevok cien potravín. (Lisý, 2016).

1.2.2 Čistá inflácia

Čistá inflácia vzniká automaticky na každom trhu, a preto ju ovplyvňujú zmeny v ponuke a dopyte po tovaroch a službách. V spotrebnom koši sa pri výpočte používajú

položky patriace do podkategórií "ostatné obchodovateľné tovary" a "trhové služby". Čistá inflácia v SR tvorí približne 55 % jednotlivých tovarov a služieb v spotrebnom koši.

Čistú infláciu vypočítame ako súčet zmien cien ostatných obchodovateľných tovarov a zmeny cien trhových služieb.

1.3 Členenie inflácie

Infláciu delíme z kvantitatívneho hľadiska, z hľadiska očakávania, z hľadiska proporcionality rastu cien, z hľadiska viditeľnosti, resp. zjavnosti a z hľadiska príčin vzniku inflácie.

1.3.1 Kvantitatívne hľadisko inflácie

Z kvantitatívneho hľadiska môžeme infláciu deliť na miernu, cvalajúcu a hyperinfláciu. Miernu infláciu definujeme ako jednociferný rast cenovej hladiny (1 % až 9 %). Vyznačuje sa pomalým a predvídateľným rastom cien v národnom hospodárstve. Ceny sú stabilné a verejnosť dôveruje peniazom. Ľudia držia hotovosť, podpisujú dlhodobé zmluvy, pretože to znamená, že o mesiac alebo rok budú ich hotovostné zostatky približne rovnaké, ako majú teraz. Miera inflácie nepresahuje mieru ekonomického rastu a je prijateľná pre všetky ekonomické subjekty v rámci ekonomiky (Čaplánová, 2022).

Cválajúca inflácia je definovaná ako dvoj- až trojciferná miera rastu cenovej hladiny (10 % až 999 %). Ceny rastu rýchlejšie ako ekonomická výkonnosť. Keď je inflácia v plnej sile, môže spôsobiť vážne ekonomické problémy. Ceny tovarov a služieb prudko kolíšu a verejnosť nedôveruje peniazom. Ľudia redukujú svoju hotovosť na nevyhnutné minimum potrebné na vykonávanie bežných každodenných transakcií. Stabilita finančného systému je narušená, ekonomika zaznamenáva odliv kapitálu na nákup tovaru a nehnuteľností a odmietajú požičiavať, pretože úrokové sadzby sú nízke.

Hyperinfláciu definujeme ako štvorciferné až viacciferné tempo rastu cenovej hladiny (nad 1000 %). Charakterizuje ju kolaps menového systému v ekonomike, ktorý málokedy trvá dlhšie ako niekoľko rokov. Ceny tovarov a služieb sú veľmi nestále a peniaze už v národných ekonomikách nefungujú ako prostriedok výmeny. Ľudia odmietajú držať hotovosť, snažia sa kúpiť nejaký tovar za peniaze, pretože peniaze strácajú hodnotu. Hyperinflácia spôsobuje obrovské náklady. Ceny sa menia každý deň, hodinu. Bohatstvo sa rýchlo prerozdelení a mnohí ľudia sú na pokraji chudoby.

1.3.2 Inflácia z hľadiska očakávania

Anticipovaná, resp. očakávaná inflácia má tendenciu počas určitého obdobia rásť rovnakým tempom ako cenová hladina. Ekonomické subjekty sú zvyknuté na neustálu infláciu a preto sa ju snažia zakomponovať do svojich obchodných a zmluvných zmlúv. Z hľadiska cenovej a mzdovej politiky vychádzajú z určitých očakávaní budúceho ekonomického a inflačného vývoja, takže inflačné očakávania automaticky začleňujú do svojich rozhodnutí o budúcich cenách a budúcich mzdách (Lisý, 2016).

Neanticipovaná, resp. neočakávaná inflácia je spojená s náhlym, neplánovaným rastom cenovej hladiny. Ekonomické subjekty sa na túto infláciu a jej dôsledky nemôžu dopredu pripraviť. Inflačná neistota sa intenzívne prejavuje vtedy, keď nárast cien tovarov a služieb má formu cenových šokov, ktoré spôsobujú každodenný rast cien. Ekonomické subjekty v tomto prípade nemôžu spoľahlivo vychádzať pri kalkulácii cien a miezd (Čaplánová, 2022).

1.3.3 Inflácia z hľadiska proporcionality rastu cien

Pri proporcionalnej inflácii pozorujeme v ekonomike situáciu, keď absolútna cenová hladina rastie, zatiaľ čo relatívny pomer cien zostáva konštantný. V hospodárskej praxi sa to stáva len výnimočne, pretože vychádza zo zásady, že ceny tovarov a služieb v ekonomike rastú sústavne rovnakým tempom ako nominálne mzdy.

Keď ceny a mzdy v priemere rastú, nominálne hodnoty sa menia a táto inflácia nemá žiadny vplyv na reálnu produkciu, reálne mzdy, efektivitu alebo rozdeľovanie dôchodkov. V ekonomickej teórii sa tento jav označuje ako cenovo-mzdová špirála.

Neproporcionálna inflácia predstavuje ekonomický jav, pri ktorom absolútna cenová hladina tovarov a služieb stúpa, ale zároveň sa mení aj pomer medzi jednotlivými cenami tovarov a služieb. Ceny určitých tovarov sa výrazne zvyšujú, zatiaľ čo ceny iných tovarov sa zvýšia len mierne. Tento typ inflácie nastáva, keď sa cena tovarov a služieb zvyšuje, ale mzdy sa nemenia, zostávajú rovnaké alebo rastú menej ako cena tovarov a služieb. (Čaplánová, 2022).

1.3.4 Inflácia z hľadiska viditeľnosti, resp. zjavnosti

Otvorená inflácia predstavuje ekonomický stav, v ktorom ceny tovarov a služieb výrazne stúpajú a podľa toho sa správajú jednotlivé ekonomické subjekty. Vo všeobecnosti

platí, že čím flexibilnejšie sú ceny tovarov a služieb v ekonomike a regulované ceny sú len pre určité tovary, tým je väčšia časť inflácie otvorenejšia. Ak by v ekonomike bolo viac regulovaných cien tovarov služieb, veľká časť inflácie by bola skrytá, respektíve potláčaná.

Potlačená inflácia nastáva, keď trhy s tovarmi a službami v ekonomike nie sú v rovnováhe. Zlyhanie cenového systému nie je výsledkom trhového mechanizmu, ale výsledkom štátnej regulácie cien. Hospodárske orgány musia prijať opatrenia na potláčanie, zmiernenie alebo zastavenie vysokej miery inflácie. Ekonomické podmienky sa môžu javiť ako zjavne inflačné, ak ekonomický subjekt nedokáže odstrániť príčiny inflácie.

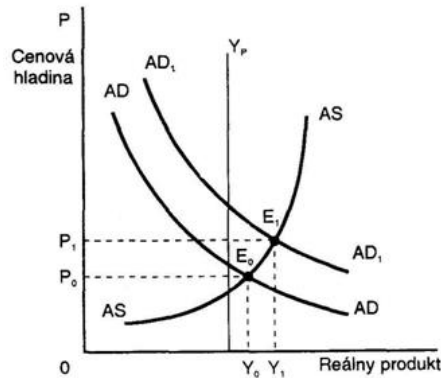
Skrytá inflácia sa vyskytuje v ekonomike, keď cenový index nenaznačuje, že existuje inflácia, aj keď sa ceny tovarov a služieb menia. V reálnej ekonomike sú cenové indexy konštruované tak, že nemôžu odrážať všetky zmeny cien komodít v národnom hospodárstve. Ekonomická teória hovorí aj o tom, že táto inflácia je spojená s existenciou nedostatku komodít na trhoch tovarov a služieb, čo vytvára predpoklady pre rozvoj čiernych trhov. Na čiernom trhu ceny komodít stúpajú, pretože spotrebitelia sú ochotní zaplatiť akúkoľvek cenu, dokonca aj netrhové ceny, len aby dostali uvedený tovar alebo službu. (Lisý, 2016).

1.3.5 Inflácia z hľadiska príčin vzniku inflácie

Infláciu z hľadiska príčin vzniku rozdeľujeme na dopytovú infláciu a nákladovú infláciu.

Dopytovú infláciu označujeme ako vážny ekonomický problém, ku ktorému dochádza v prípade, ak rast agregátneho dopytu prevýši výrobný potenciál ekonomiky, v dôsledku čoho sa zvýši celková cenová hladina. V ekonomike môže nastať situácia, keď AD prevýši potenciálny produkt len krátkodobo. Vzniká inflačná medzera (rozdiel medzi skutočným produktom a potenciálnym produktom), pri ktorej chcú domácnosti, firmy a štát konzumovať väčšie množstvo produktov, ako je hospodárstvo schopné vyprodukovať. Inflačné procesy dokážu vzápätí znížiť kúpnu silu všetkých subjektov v ekonomike prostredníctvom zvýšenia všeobecnej cenovej hladiny a obnoviť makroekonomickú rovnováhu. Ide o postup od dopytu k inflácii. K tomuto procesu dochádza v ekonomike vtedy, keď rast agregátneho dopytu nesprevádza aj rast potenciálneho produktu (Čaplánová, 2022).

Dopytová inflácia je spôsobená rýchlejšim rastom nominálnych miezd ako rastom produktivity práce, nižšími úrokovými sadzbami vedúcimi k nadmernému investičnému dopytu v ekonomike a ekonomickým rastom vedúcim k zvýšeným spotrebným výdavkom domácnosti.

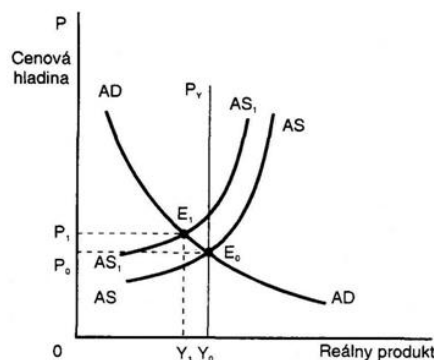

Obrázok 2 Dopytová inflácia

Zdroj: Euroekonóm, 2022

Nákladová inflácia je inflácia spôsobená nákladovými šokmi, t. j. šokmi na strane agregátnej ponuky, prejavujúca sa ako zvýšenie cien výrobných vstupov, t. j. materiálov, surovín, miezd, energií a pod., alebo môže byť spôsobená prerušením dodávok ropy, energie, surovín. Ekonómovia považujú tieto faktory za hlavné inflačné impulzy, ktoré vedú k inflácii. Na prežitie v ekonomike je potrebné udržiavať nákladovú infláciu expanzívnu monetárnou politikou, t. j. inflačný impulz musí tlmiť centrálna banka (Lisý, 2016).

Príčinou ponukovej inflácie je rast cien surovín, materiálov v dôsledku existencie nedokonalkej konkurencie a rast výrobných nákladov v dôsledku politických udalostí alebo tlaku odborov na zvyšovanie nominálnych miezd. V praxi sa často vyskytuje tzv. zmiešaná inflácia, ktorá je vyvolaná kombináciou šokov agregátneho dopytu a agregátnej ponuky. Môžeme sa stretnúť aj s označením importovaná inflácia. Tá vychádza z predpokladu, že môže dôjsť k prelievaniu inflácie medzi krajinami v závislosti od stupňa ich závislosti od zahraničného obchodu a od zmien v medzinárodných menových vzťahoch (Lisý, 2016).

Obrázok 3 Nákladová inflácia

Zdroj: Euroekonóm, 2022

1.4 Dôsledky inflácie

Inflácia škodí všeobecnému blahobytu, ovplyvňuje všetky sféry hospodárskeho života a zároveň vytvára sociálne napätie. Inflácia má výrazný prerozdeľovací efekt. Poskytuje úspory a podporuje eróziu dlhu, pretože akékoľvek množstvo požičaných peňazí sa spláca v mene s nižšou kúpnu silou.

Inflácia negatívne ovplyvňuje vlastníkov peňažných aktív. Ľudia nie sú povzbudzovaní k sporeniu, namiesto toho sú motivovaní požičať si peniaze a splácať svoje pôžičky neskôr. Výsledkom môže byť neočakávané prerozdelenie bohatstva medzi rôzne ekonomické subjekty. Inflácia znižuje životnú úroveň, časom znižuje veľkosť úspor, spomaľuje rast a môže viesť k ekonomickej stagnácii. Nepredvídateľná inflácia alebo deflácia môže zmeniť ekonomiku na „kasíno“ a spôsobiť presun zdrojov z produktívnych činností na predpovedanie inflácie.

Ďalšie dôsledky inflácie vidia ekonómovia v prerozdeľovaní inflačných efektov. Nárast cenovej hladiny prerozdeľuje dôchodky medzi rôzne skupiny obyvateľstva s negatívnymi dopadmi najmä na sociálne slabších. Inflácia ovplyvňuje fixné dôchodky, mzdy a platy, pretože cenová hladina spotrebných tovarov a služieb rastie rýchlejšie ako nominálne mzdy. Rastúce ceny zvyčajne znižujú kúpnu silu spotrebiteľov, keďže zvyšovanie miezd a dôchodkov má tendenciu zaostávať za rastom cien tovarov a služieb. Inflácia zvyšuje základné životné potreby, znižuje zdroje príjmov dostupné pre iné statky a mení štruktúru spotreby. Inflácia má zásadný vplyv na vonkajšiu ekonomickú rovnováhu.

Pre vysokú mieru inflácie sa zahraničné firmy obávajú investovať v danej krajiny, pretože nevedia odhadnúť zisk, ktorý by im investícia mala priniesť. A to má opäť negatívny dopad na domácu ekonomiku.

1.4.1 Spôsoby riešenie inflácie

Ekonomická teória rozlišuje dva prístupy k znižovaniu dopytovej inflácie, metódu „cold turkey“ a gradualistickú metódu.

Metóda cold turkey je založená na zámere znížiť tempo rastu agregátneho dopytu, uskutočniť protiinflačnú politiku, pomocou ktorej sa počas niekoľkých rokov znižujú ceny tovarov a služieb, objem reálneho produktu klesá a ekonomika sa dostáva do fázy recesie, rastie nezamestnanosť. Táto metóda si vyžaduje uplatnenie náhleho a výrazného zníženia tempa rastu AD, čo v prvých rokoch spôsobí rýchle zníženie miery inflácie, ale v nasledujúcom období sa miera inflácie ustáli na stabilnej nižšej úrovni. Náklady tejto metódy sú výrazný pokles reálneho produktu pod úroveň potenciálneho produktu, vysoká nezamestnanosť, hlbšia, na druhej strane kratšia recesia (Čaplánová, 2022).

Gradualistická metóda vychádza z pomalého a postupného znižovania miery rastu agregátneho dopytu, t. j. nominálneho produktu. Aplikovaním tejto metódy začína pomaly klesať miera inflácie a objem skutočného produktu. Recesia, do ktorej sa ekonomika dostáva, je miernejšie, pokles nezamestnanosti nie je taký výrazný, ale na druhej strane recesia v národnom hospodárstve trvá oveľa dlhší čas (Čaplánová, 2022).

Prístup znižovania ponukovej inflácie by spôsobil ponukový šok, ktorý by mal negatívny inflačný efekt. Prístup k riešeniu ponukovej inflácie je založený na skutočnosti, že je potrebné aplikovať rôzne typy politík na predchádzanie alebo elimináciu príčin ponukových šokov.

Vláda sa teda snaží formovať a vytvárať pozitívny ponukový šok. Teoreticky sú pre tento typ inflácie vhodné zodpovedné dôchodkové politiky, ktoré zahrňajú kontrolu cien a miezd. V praxi sa tieto opatrenia časti realizujú prostredníctvom vládneho zmrazenia cien a miezd alebo prostredníctvom tripartitných rokovaní (zástupcovia zamestnávateľov, zástupcovia zamestnancov a vláda).

1.5 Ekonomické náklady inflácie

Podľa Čaplánovej (2022) inflácia znižuje efektívnosť alokácie zdrojov v ekonomike a tento vplyv je tým väčší, čím väčšia je miera inflácie. Nasledujúce formy nákladov inflácie majú negatívny vplyv na efektívnosť alokácie zdrojov a ekonomike:

1. Náklady na „ošúchané podrážky“ vychádzajú z toho, že v čase inflácie majú ekonomické subjekty tendenciu držať menšie množstvo hotovostných peňazí, lebo samotná držba hotovosti so sebou prináša zníženie reálnej hodnoty peňazí v hotovosti. Čím je inflácia vyššia, tým menšiu hotovosť držia ekonomické subjekty, lebo nie sú ochotné strácať časť kúpnej sily, ale radšej chodia do banky častejšie, čo im umožní držať väčšiu časť svojho bohatstva na vyššie úročených úsporných účtoch.
2. „Šum“ v cenovom systéme – uvažuje s tým, že slobodné globálne trhy prenášajú nekonečné množstvo informácií o cenách a požadovaných, resp. ponúkaných množstvách tovarov a služieb. Pri vysokej inflácii sa cenové signály, ktoré prenášajú trhu ku kupujúcim a predávajúcim, ťažšie interpretujú. Tento cenový „šum“ núti ekonomické subjekty premýšľať nad tým, či bolo zvýšenie ceny komodít spôsobené zvýšením dopytu po tovaroch a službách alebo je dôvod skrytý v podobe prítomnej inflácie.
3. Náklady „jedálneho lístka“ – vychádzajú z teórie, podľa ktorej firmy nemenia ceny svojich tovarov a služieb každý deň, lebo so zmenami cien sa spájajú ďalšie náklady na realizáciu uvedených zmien. V období hyperinflácie by museli firmy meniť cenové ponuky každý deň alebo aj častejšie len aby sa udržali na úrovni ostatných cien v ekonomike, čo so sebou, prináša ďalšie zvýšenie nákladov firiem.
4. Inflačná ilúzia – hovoríme o nej, keď ekonomické subjekty nesprávnym spôsobom interpretujú cenový vývoj a následne robia rozhodnutia, ktoré sú z hľadiska efektívnosti alokácie zdrojov neefektívne. Premenlivosť relatívnych cien a nesprávna alokácia výrobných zdrojov poukazuje na to, že v trhových ekonomikách sa vzácne zdroje alokujú podľa relatívnych cien tovarov a služieb. Spotrebiteľia sa pri svojich nákupných možnostiach rozhodujú porovnávaním kvality a cien rôznych tovarov a služieb.
5. Deformácia daňového systému – všetky dane v spoločnosti deformujú stimuly a nútia ľudí zmeniť svoje správanie, čo vedie k neefektívnej alokácii zdrojov v

ekonomike. Inflácia má tendenciu zvyšovať daňové zaťaženie ekonomických subjektov. Ďalším negatívnym dôsledkom inflácie môže byť vznik daňovej inflácie. Inflácia zvýši nominálne mzdy a príjmy ekonomických subjektov, ktoré sa potom môžu ocitnúť vo vyššom daňovom pásme a podliehať vyšším daňovým sadzbám zo svojich príjmov. Inflácia negatívne ovplyvňuje aj príjmy obyvateľstva a produktivitu práce.

6. Narušenie dlhodobých plánov – väčšina ekonomických rozhodnutí rôznych subjektov sa uskutočňuje na dlhšie obdobie. Vysoká inflácia preto značne komplikuje dlhodobé plánovanie ekonomických subjektov.

2 Cieľ práce

Podstatou tejto kapitoly je stanovenie základného cieľa bakalárskej práce, a taktiež čiastkových cieľov na dosiahnutie hlavného, základného cieľa. Cieľom bakalárskej práce je analyzovať a porovnať vývoj inflácie na Slovensku vplyvom pandémie a vojny a poukázať na dopady inflácie na činnosť jednotlivých ekonomických subjektov. Na základe získaných údajov porovnať a zhodnotiť ekonomickú situáciu na Slovensku za určité obdobie. Na dosiahnutie hlavného cieľa je potrebné si určiť čiastkové ciele.

Čiastkové ciele práce:

1. Charakterizovať súčasný stav riešenej problematiky z teoretického hľadiska.
2. Analyzovať vývoj inflácie na Slovensku s dôrazom na obdobie ostatných rokov.
3. Komparovať vývoj miery inflácie podľa jednotlivých odborov vplyvom pandémie a vojny.
4. Analyzovať a poukázať na dopady pandémie a vojny na vývoj vybraných cenových indexov.
5. Zhodnotiť dopady inflácie na činnosť ekonomických subjektov.

3 Metodika práce a metódy skúmania

V tejto časti bakalárskej práce sú vysvetlené metódy a zdroje zberu údajov a charakteristika objektu skúmania, ktoré boli použité. Uvedené metódy a metodiky sú uplatnené pri vypracovávaní práce, pričom popis predmetu výskumu je jedným z bodov metodiky.

3.1 Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania je Slovenská republika z pohľadu vývoja inflácie. Slovenská republika je suverénnym štátom nachádzajúcim sa vo vnútrozemí strednej Európy. Je členom Európskej únie a NATO. S rozlohou 49 036 km² a približne 5 447 000 obyvateľmi je jednou z menších krajín v regióne. Na svojich hraniciach sa stretáva s Českom na severozápade, Rakúskom na juhozápade, Poľskom na severe, Ukrajinou na východe a Maďarskom na juhu. Hlavným mestom Slovenska je Bratislava a úradným jazykom je slovenčina. Od roku 1996 je Slovensko rozčlenené do 8 krajov a 79 okresov. Od 1. mája 2004 je Slovensko členom Európskej únie a od 1. januára 2009 sa stalo 16. členom Eurozóny, prijímajúc euro za oficiálnu menu.

3.2 Postup písania práce

Pred začatím písania bakalárskej práce sme si stanovili hlavný cieľ a z neho vyplývajúce čiastkové ciele, ako aj postup samotného písania. Navštívili sme knižnicu a dôkladne preskúmali domácu a zahraničnú literatúru a internetové zdroje týkajúce sa problematiky inflácie. Od októbra 2022 sme zhromažďovali potrebnú literatúru na vypracovanie teoretickej časti práce. Od februára 2023 sme potom zhromažďovali materiály o inflácii a finalizovali konečné úpravy bakalárskej práce. Počas procesu získavania údajov sme vytvorili tabuľky a grafy, ktoré vizuálne zobrazujú vývoj inflácie a jej štruktúry v jednotlivých rokoch. Tieto vizuálne nástroje nám umožňujú jasne prezentovať pohyb a zmeny inflácie v časovom rámci.

3.3 Metódy a zdroje získavania údajov

Prvou úlohou bolo získať teoretické poznatky, ktoré sme dosiahli viacerými spôsobmi. Jedným z nich bolo hľadanie informácií vo vedeckej, odbornej, knižnej a časopiseckej literatúry, ktorá sa zaoberá danou problematikou. Táto literatúra nám

poskytla základné informácie o inflácii, ako aj o spôsobe výpočtu inflácie, meraní a druhoch inflácie. Získané informácie boli čerpané z učebníc, skrípt, časopisov a kníh.

Druhým spôsobom bolo čerpanie teoretických informácií z webových stránok týkajúcich sa danej témy, z ktorých sa najčastejšie využívali údaje štatistického úradu, NBS, ECB, Eurostatu, ktoré poskytujú poznatky z oblasti peňažnej politiky.

Následne sme tieto získané informácie detailne preštudovali a s využitím metódy abstrakcie sme z nich vybrali tie, ktoré boli pre našu tému relevantné a potrebné, a vyradili sme tie, ktoré sa v práci nedali využiť. Po preštudovaní a vytriedení získaných materiálov sme spracovali teoretickú, ale aj výsledkovú časť práce.

3.4 Metódy spracovania údajov

V bakalárskej práci bolo využitých niekoľko metód, ako napríklad abstrakcia, analýza, syntéza, komparácia a porovnanie. Abstrakcia predstavuje myšlienkový proces zameraný na definovanie kľúčových charakteristík, bola použitá pri definovaní základných pojmov súvisiacich s infláciou. Analýza, ktorá sleduje a skúma skutočnosti od celku k jednotlivým častiam bola použitá pri zobrazení vývoja inflácie a definovaní zmien jednotlivých položiek spotrebného koša prostredníctvom ktorých dochádzalo k celkovej zmene miery inflácie.

Proces pozorovania ekonomickej reality bol realizovaný najmä prostredníctvom štatistických údajov, ktoré následne boli postupne analyzované s cieľom dospieť k konečnému cieľu práce. Porovnávaciu metódu sme použili na porovnávanie informácií, napríklad v analýze mesačnej či ročnej inflácie, vývoja inflácie v EÚ a vývoja inflácie vplyvom pandémie a vojny na Slovensku.

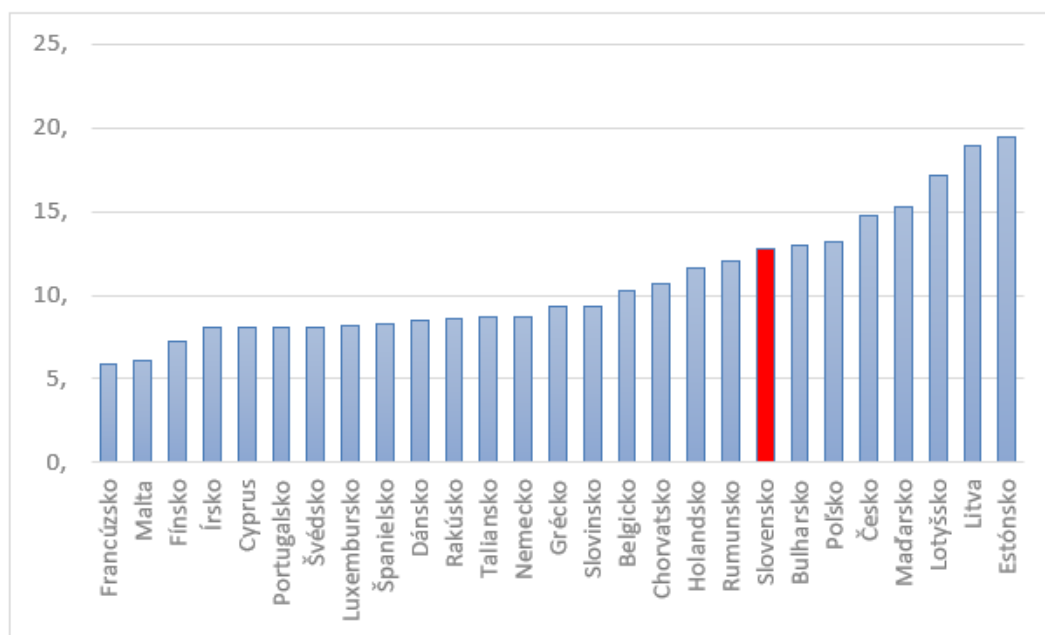
Priestorovú komparáciu sme použili pri porovnaní vývoja inflácie jednotlivých krajín EÚ. Trendová komparácia bola použitá pri sledovaní vývoja v rokoch. Použili sme aj syntézu, ktorá spája jednotlivé časti problematiky do jedného celku.

Z dôvodu lepšej prehľadnosti a porovnateľnosti údajov boli získané dáta spracované vo forme grafov a tabuliek prostredníctvom MS Excel. Výsledky boli spracované graficky kvôli priehľadnosti vo forme tabuliek, obrázkov a grafov, aby boli čitateľne a priehľadné.

4 Výsledky práce

Nasledujúca kapitola bude venovaná analýze vývoja inflácie v dôsledku epidémie a vojny na Slovensku. Jedným z hlavných dôvodov vysokej inflácie je, že počas zotavovania sa z pandémie COVID-19 ceny tovarov a služieb rastú, aby sa uspokojil dopyt. Ďalším faktorom je nerovnováha medzi ponukou a dopytom po surovinách a komoditách, ako sú energie, kovy a potraviny.

Vysoká spotreba týchto surovín v niektorých krajinách mala za následok nedostatok ponuky a zvýšený dopyt, čo viedlo k zvýšeniu ich cien. Infláciu ovplyvnili aj náročné podmienky v oblasti dodávok energie a cien, ktoré sú základnými prvkami mnohých priemyselných odvetví a produktov.

Obrázok 4 Inflácia v Európskej únii

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Eurostat.sk, 2023

Obrázok č. 4 obsahuje komparáciu miery inflácie v členských krajinách Európskej únie v roku 2022. Inflácia na Slovensku v roku 2022 dosiahla výšku 12,8 %, čím sa krajina zaradila medzi osem krajín s najvyššou mierou inflácie v EÚ. Najvyššiu infláciu v EÚ málo Estónsko, a to až 19,4 %. Najnižšia inflácia bola vo Francúzsku na úrovni 5,9 %.

Vyššiu infláciu ako má Slovensko, mali aj krajiny Bulharsko 13,0 %, Poľsko 13,2 %, Česko 14,8 %, Maďarsko 15,3 %, Lotyšsko 17,2% a Litva 18,9 %.

Medzi najzásadnejšie príčiny a dôvody vysokej inflácie na Slovensku patria vysoké ceny energií, ktorých prudký rast a nestálosť súvisia predovšetkým s ruskou vojenskou inváziou na Ukrajine. Ceny tovarov a služieb tlačí zároveň nahor aj pokračujúce oživenie svetovej ekonomiky po pandémie. Vojna skomplikovala medzinárodný obchod, zvyšuje ceny komodít a iných výrobných vstupov a tým zdražuje konečné produkty.

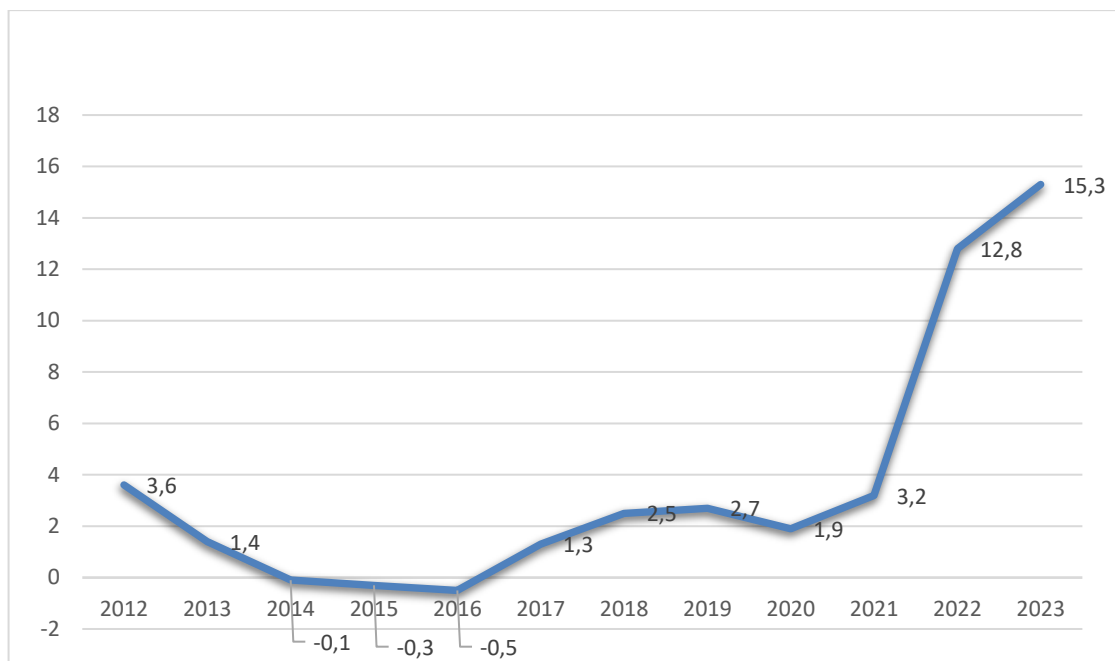
Rastú najmä ceny energií v dôsledku zvýšeného napätia na trhoch so surovinami, akými sú zemný plyn a ropa. Vojna zhoršila cenové napätie, ktoré už minulý rok začalo v prípade mnohých komodít rásť, keď sa svetová ekonomika zotavila z koronavírusovej krízy. Rusko je významným dodávateľom mnohých komodít a významným producentom najmä poľnohospodárskych produktov je Ukrajina. Problémy však nekončia s energiou a jedlom. Zahŕňa širokú škálu tovarov a služieb. To vytvára tlak na ziskové marže výrobcov, ktoré sa postupne premietajú do konečných spotrebiteľských cien.

4.1 Vývoj inflácie na Slovensku

Po rokoch veľmi nízkych úrovni dosiahla inflácia v auguste, septembri a októbri roku 2021 13-ročné maximum. Deje sa tak z dvoch hlavných dôvodov: rýchle znovuoživenie ekonomiky po pandémie, inflačný tlak z vyšších cien energií. Keď ekonomika rastie, pre podniky je jednoduchšie zvýšiť ceny bez straty zákazníkov.

Pandémia zmenila aj spôsob, akým žijeme a pracujeme, a tým aj to, čo potrebujeme. Spotrebiteľia si kúpili viac niektorých produktov, ako je elektronika a predmety na zlepšenie domácnosti, ako maloobchodníci plánovali. Dôležitých súčiastok, ako sú polovodiče, je zrazu nedostatok. Keď firmy nedokážu držať krok s dopytom, ceny stúpajú. Ekonómovia tomu hovoria „zákon ponuky a dopytu“. Obnova však môže fungovať aj inak v dôsledku bezprecedentnej povahy pandémie v modernej histórii. Riešenie rozsiahlych prerušení dodávateľského reťazca môže trvať dlhšie. Ceny energií budú pravdepodobne naďalej rásť, a to aj v dôsledku ekologickej transformácie.

Na nasledujúcom obrázku č. 5 môžeme vidieť vývoj miery inflácie za posledných 12 rokov na Slovensku.

Obrázok 5 Priemerná miera inflácie na Slovensku

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2023

Inflácia na Slovensku od roku 2012 vzrástla o 9,2 %. V roku 2012 bola inflácia 3,6 %. Inflácia v roku 2013 výrazne klesla, najmä v dôsledku nižších príspevkov cien energií a potravín a tlmených cenových tlakov. Priemerná miera inflácie v roku 2013 bola 1,4 %. Tempo rastu peňazí zostalo utmené a rast úverov naďalej klesal, najmä v dôsledku slabého dopytu po úveroch, hoci svoju úlohu zohrali aj nepriaznivé úverové faktory. V roku 2014 bola zaznamenaná deflácia vo výške 0,1 %. Bola ovplyvnená hlavne nevyužitými kapacitami v ekonomike, prudkými poklesmi cien energií a tiež posilnením nominálneho efektívneho výmenného kurzu amerického dolára v druhom polroku.

Roky 2015 a 2016 boli rokmi hospodárskeho oživenia v eurozóne. Opäť sa v ekonomike vykazovala deflácia, čo súviselo s prudkým poklesom cien energií a zhodnocovaním amerického dolára od druhej polovice roku 2014. Rast cien potravín od začiatku roka 2015 stúpol najmä v dôsledku inflácie cien nespracovaných potravín. Celková inflácia sa v roku 2017 zvýšila z predchádzajúcich nízkych úrovní, v priemere za rok o 0,8 %. Inflácia sa zrýchlila najmä v dôsledku rastu cien energií a v menšej miere cien potravín.

Celková inflácia sa v roku 2018 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila a v roku 2018 dosiahla v priemere 2,5 %, aj keď to bolo do značnej miery spôsobené vyššími

cenami energií. V roku 2019 sa celková inflácia znížila na 1,2 % v dôsledku poklesu inflácie energií a potravín.

V roku 2020 zasiahol hospodárstvo eurozóny nezvyčajne silný šok z pandémie koronavírusu (COVID-19). Celková ročná inflácia klesla na 1,9 percenta z 2,7 percenta v roku 2019, najmä v dôsledku nižších cien energií, a aj v dôsledku faktorov súvisiacich s pandemiou. K poklesu inflácie v druhom polroku prispeli napríklad sektory najviac postihnuté krízou, ako je doprava a ubytovanie v hoteloch.

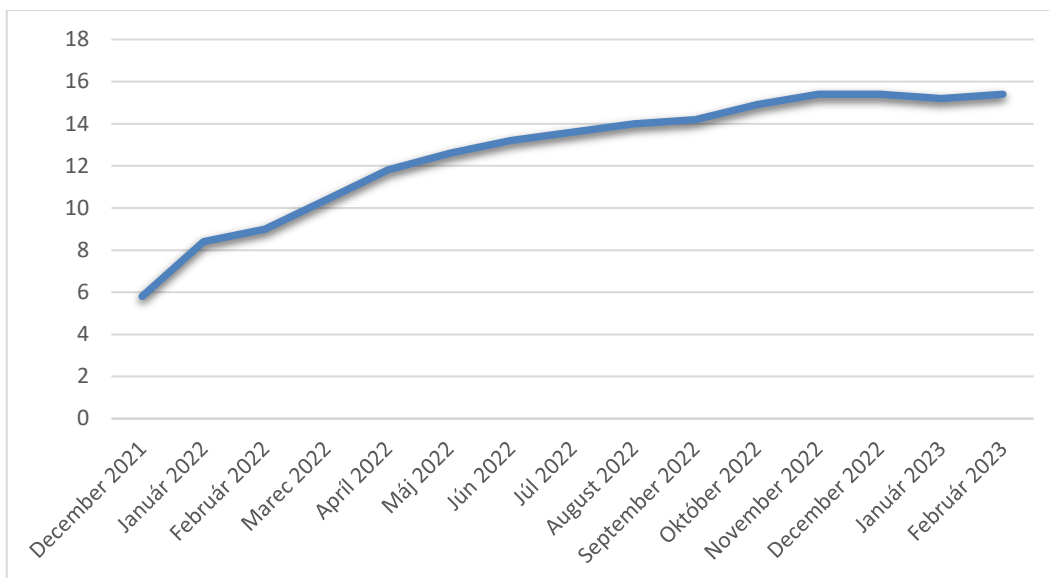
Šírenie ochorenia COVID-19 malo veľmi vážny dopad na ekonomickú aktivitu. Medzinárodný obchod sa prudko zmenšil, globálne hodnotové reťazce boli vážne narušené a neistota na svetových finančných trhoch sa zvýšila. Pandémia mala silný vplyv aj na ekonomiku eurozóny. Vplyv možno pozorovať napríklad v spotrebe, ktorá v prvom polroku prudko klesla v dôsledku rozsiahlych reštriktívnych opatrení na pohyb a averzie k riziku.

Nedostatok dopytu a obmedzená aktivita viedli k výraznému oslabeniu aktivity, najmä v sektore služieb. Tento vývoj viedol k prudkému poklesu reálneho HDP v druhom štvrtroku 2020. Pandémia tiež výrazne ovplyvnila cenovú akciu. Inflácia HICP sa v priebehu roka znížila a od augusta 2020 je v záporných hodnotách v dôsledku nižšieho dopytu, nižších cien ropy a slabšej hospodárskej aktivity.

4.1.1 Nárast inflácie počas vojny

V roku 2021 bola eurozóna na ceste k stabilnejšiemu zotaveniu z pandemickej krízy. Ekonomika zaznamenala pozoruhodné oživenie, pričom reálny HDP vzrástol o 5,3 %, aj keď sa rast ku koncu roka spomalil v dôsledku nových obmedzení, ktoré uvalila vlna koronavírusu (COVID-19) spôsobená novým variantom.

Oživenie ekonomiky bolo sprevádzané aj tvorbou pracovných miest, pričom miera nezamestnanosti ku koncu roka klesla na historické minimum. Hoci inflácia v eurozóne bola na začiatku roka 2021 nízka, (obr. 6) napätá ponuka spôsobená epidémiou, oživenie globálneho dopytu a rýchly rast cien energií viedli k jej prudkému nárastu.

Obrázok 6 Nárast inflácie počas vojny

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR

V roku 2022 vzrástla priemerná ročná miera inflácia na 12,8 %, t.j. oproti roku 2021 až o 9,6 % viac. Rastúce ceny potravín a energií najviac ovplyvňujú domácnosti. Vysoký rast cien bol spôsobený najmä rastom cien energií, ktoré boli v novodobej histórii SR rekordným nárastom cien potravín a pohonných hmôt. Ceny niektorých každodenných potravín – chleba, mliečnych výrobkov s obsahom vajec a zeleniny – vzrástli o viac ako 20 percent a menej významné oleje a tuky vzrástli o viac ako 40 percent. Vojna vedie k inflácii, ktorá v kombinácii so zvýšenými obavami z makroekonomickej nestability vedie k recesii.

4.2 Vývoj inflácie podľa odborov

V tejto kapitole sa pozrieme na spotrebiteľské ceny podľa Klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu. Indexy spotrebiteľských cien zobrazujú informácie o vývoji cien v danej krajine alebo regióne a sú považované za významný ukazovateľ inflácie. Tieto indexy umožňujú zistiť, ako sa menia náklady na život a nakupovanie tovarov a služieb v danej oblasti. Ak sa ceny energií zvýšia, môže to mať väčší vplyv na priemyselný sektor, ktorý spotrebuje veľké množstvá energie. Podobne, ak ceny surovín stúpnu, môže to mať väčší dopad na priemyselné odvetvia, ktoré sú závislé na týchto surovinách.

Tabuľka 2 Medziročné zmeny spotrebiteľských cien podľa COICOP

Názov odboru COICOP	Roky				
	2018	2019	2020	2021	2022
Potraviny a nealkoholické nápoje	0,1	0,4	2,5	1,8	18,6
Alkoholické nápoje a tabak	1,6	2,7	1,1	6,9	6,8
Odevy a obuv	1	1,5	0,5	1,1	3,7
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	2,1	3,9	2,6	1,3	15,5
Nábytok, bytové zariadenia a bežná údržba domácnosti	1	1,5	1,7	2,7	9,8
Zdravotníctvo	1,6	1,6	2,6	2	4,6
Doprava	4,6	-0,6	-3,4	8,9	15,7
Pošta a telekomunikácie	0	1,9	6,6	6,6	4,6
Rekreácia a hotely	1,4	1,5	2,1	3,4	7,1
Vzdelávanie	1	2,3	4,1	4,1	4,8
Reštaurácie a hotely	3,4	3	2,6	6,3	16,1
Rozličné tovary a služby	2,6	3,3	4,1	2,6	9,2

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa DATA.cube, 2023

V roku 2020 sa inflácia znížila v dôsledku epidémie, pričom pokles cien ropy ovplyvnil vývoj cien v niektorých kategóriách služieb, ktoré boli najviac ovplyvnené opatreniami na boj proti epidémii. Napriek tomu sa rast cien potravín mierne zrýchlil a spotrebiteľské ceny vzrástli o 2,0 %. Nižšie ceny energií a potravín prispeli k spomaleniu inflácie. Vplyv vývoja cien palív a potravín bol najvýraznejší od začiatku pandémie na Slovensku. V roku 2021 došlo k výraznému nárastu cien energií vo všetkých oblastiach, najmä zemného plynu a elektriny, kvôli zvýšenému dopytu a obmedzeniam v dodávkach zemného plynu. To sa odrazilo v prudkom náraste cien v tomto roku.

Najrýchlejšie rástli ceny potravín a prispievali tak najvýraznejšie k inflácii. Vysoký rast cien potravín je spôsobený hlavne zvýšením ceny výrobkov, a to môže mať nepriaznivý dosah na hospodárstvo, keďže by to mohlo spôsobiť pokles kúpnej sily obyvateľov a zvýšenie nákladov pre podniky. Pri potravinách sa ceny v roku 2022 zvýšili 10-násobne od roku 2021. V roku 2022 vzrástla cena všetkých 12 hlavných spotrebiteľských odborov. Vplyv na vývoj cien malo zdražovanie jedla, energie a paliva.

Pokles cien energií a potravín môže mať vplyv na spomalenie inflácie. Keďže energia je dôležitým faktorom výroby, zníženie jej ceny môže viesť k nižším nákladom na výrobu a tým pádom aj k poklesu cien tovarov a služieb. Podobný efekt môže mať aj pokles cien potravín, pretože tvoria významnú časť spotrebného koša. Keď ich ceny klesajú, môže to prispieť k celkovému poklesu inflácie v oblasti spotrebiteľských tovarov.

Ak sa pozrieme na tabuľku č. 2, tak nám za posledný rok 2022 vrástli ceny za bývanie, vodu, elektrinu a pod. 12-násobne, najmä v dôsledku zvýšenia regulovaných cien energií. Celkové zvýšenie výdavkov na bývanie je tiež ovplyvnené neustálym zvyšovaním cien stavebných materiálov, ktoré sa odráža v niekoľkých projektoch bývania počas celého roka. Odhadované nájomné je preto v priemere viac ako 18 % a údržba domu je takmer 19 %.

V porovnaní s bazickým obdobím, rokom 2000 ceny potravín vzrástli o 191 %. Pri alkoholických nápojoch sa ceny viac ako 200-násobne zväčšili. Bývanie stojí 300-násobne viac oproti roku 2000.

V roku 2022 sa najvýraznejšie odzrkadlil vplyv pohonných látok na mieru inflácie, ktoré zvýšili rast cien v odbore doprava na 15,7. Naopak, obmedzenia a opatrenia na kontrolu šírenia vírusu viedli k poklesu cien dopravy, pretože ľudia menej cestovali. Ceny počas pandémie v roku 2020 klesli na hodnotu -3,4 %. Uvoľnenie obmedzení v oblasti dopravy a otvorenie hraníc malo pozitívny vplyv na turistický ruch a na celkový hospodársky rast. Zlepšenie situácie v cestovnom ruchu pozitívne ovplyvnilo zamestnanosť a ekonomiku v rôznych krajinách a regiónoch.

Medzi faktormi ovplyvňujúcimi medziročný rast inflácie bola aj zvýšená cena v odbore reštaurácií a hotelov, pričom najvýraznejší nárast cien bol zaznamenaný od septembra 2021 v závodných jedálňach v dôsledku zmien v financovaní školských obedov. K rastu inflácie prispel aj nárast cien za stravovacie služby v reštauráciách a kaviarňach, pričom v roku 2021 sa za tieto služby platilo o 6,6 % viac v porovnaní s rokom 2020. V roku 2022 ceny za reštaurácie hotely vrástli 3-násobne.

V oblasti vzdelávania za 22 rokov vrástli ceny najviac. Ide o napríklad poplatky za škôlku, za školné, externé štúdium a to oproti roku 2000 išlo viac ako 300-násobne nahor ako v roku 2022.

4.2.1 Vývoj cien vybraných výrobkov

V tejto podkapitole sme si vybrali dôležité potraviny, ktoré človek najviac používa a porovnali sme ich ceny. V tabuľke č. 3 môžeme vidieť priemerné spotrebiteľské ceny vybraných produktov v eurách. Ceny jednotlivých produktov za jednotlivé roky vzrástli.

Tabuľka 3 Vývoj cien vybraných výrobkov

Výrobky	Jednotky	Roky				
		2018	2019	2020	2021	2022
Ryža lúpaná	1 kg	1,28	1,45	1,51	1,57	1,91
Pšeničná múka	1 kg	0,42	0,48	0,50	0,50	0,78
Chlieb tmavý	1 kg	1,33	1,44	1,49	1,53	1,89
Rožok biely obyčajný	40 g	0,06	0,07	0,07	0,07	0,10
Cestoviny vaječné	500 g	1,20	1,27	1,29	1,31	1,63
Bravčový bôčik	1 kg	3,84	4,23	4,8	4,47	5,04
Jemné párky	1 kg	4,82	5,28	6,15	6,38	7,34
Mlieko kyslé	1 ks	0,79	0,79	0,73	0,75	0,88
Tvaroh	250 g	1,18	1,17	1,20	1,18	1,30
Vajcia slepačie čerstvé	10 ks	1,56	1,43	1,49	1,55	2,05
Čerstvé maslo	125 g	1,29	1,26	1,16	1,25	1,70
Cukor kryštalový	1 kg	0,70	0,69	0,73	0,74	0,99

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa datacube.statistics.sk, 2023

Cena ryže lúpanej za 1 kilogram od roku 2018 vzrástla o 0,63 eura. Ceny pšeničnej múky sa zvýšili o 36 centov. V rokoch 2020 a 2021 sa cena múky nezmenila, avšak z roku 2021 na rok 2022 vrástla cena až o 28 centov. Cena chleba sa zvýšila o 56 centov. Cena rožka sa zvyšovala o jeden cent, až v poslednom roku o 3 centy.

Cestoviny vzrástli o 0,43 eur. Kilo bravčového bôčika vrástlo o 1,20 € a kilo jemných párok až o 2,52 €. Cena mlieka sa zvýšila o necelých 10 centov. O 0,49 centov sa zvýšila cena vajčiek za 10 kusov. Cena masla v roku 2020 klesla o 10 centov avšak kvôli vysokej inflácii v roku 2022 vrástla cena až o 45 centov.

4.3 Vývoj priemerných cien pohonných hmôt

Priemerné ceny pohonných hmôt na Slovensku sa líšia od konkrétnej lokality a času. Ceny sa denne menia a sú často ovplyvňované globálnymi faktormi, akými sú ceny ropy na svetových trhoch, geopolitické udalosti a mnohé ďalšie faktory. Cena paliva závisí aj od kvality a značky paliva. Niekedy sa stáva, že lacnejšie palivo môže byť menej kvalitné a tým negatívne ovplyvniť výkon a životnosť motora.

Ropa je základnou surovinou na výrobu pohonných hmôt. Ak stúpne cena ropy na medzinárodnom trhu, porastie aj cena pohonných hmôt. Globálne udalosti, ako sú prírodné katastrofy, konflikty v oblastiach s ropou alebo politická neistota, môžu ovplyvniť ponuku a dopyt po ropných produktoch a viesť k vyšším cenám palív. V niektorých krajinách vedie vysoké daňové zaťaženie k vyšším cenám pohonných hmôt. Pokles investícií do ťažby a spracovania ropy môže viesť k nedostatku ponuky a zvyšovaniu cien pohonných hmôt.

Tabuľka 4 Priemerné ceny pohonných hmôt

Pohonné látky	Roky				
	2018	2019	2020	2021	2022
Benzín natural 95 okt	1,359	1,327	1,178	1,385	1,692
Benzín natural 98 okt	1,564	1,524	1,363	1,58	1,885
LPG	0,599	0,584	0,561	0,66	0,833
Nafta	1,244	1,23	1,064	1,24	1,719
CNG	1,16	1,198	1,094	1,183	1,765

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa DATA.cube.statistics.sk, 2023

V nasledujúcej tabuľke č. 4 môžeme vidieť nárast cien pohonných hmôt za posledných 5 rokov. Ceny pohonných hmôt za jednotlivé roky vrastali, ale taktiež klesali. Cena za Benzín natural 95 okt v dôsledku pandémie klesla o 0,149 centov oproti roku 2019. Taktiež klesli ceny Benzínu natural 98 okt, ceny LPG, CNG. Priemerne ceny nafty počas pandémie klesli o 0,166 centov.

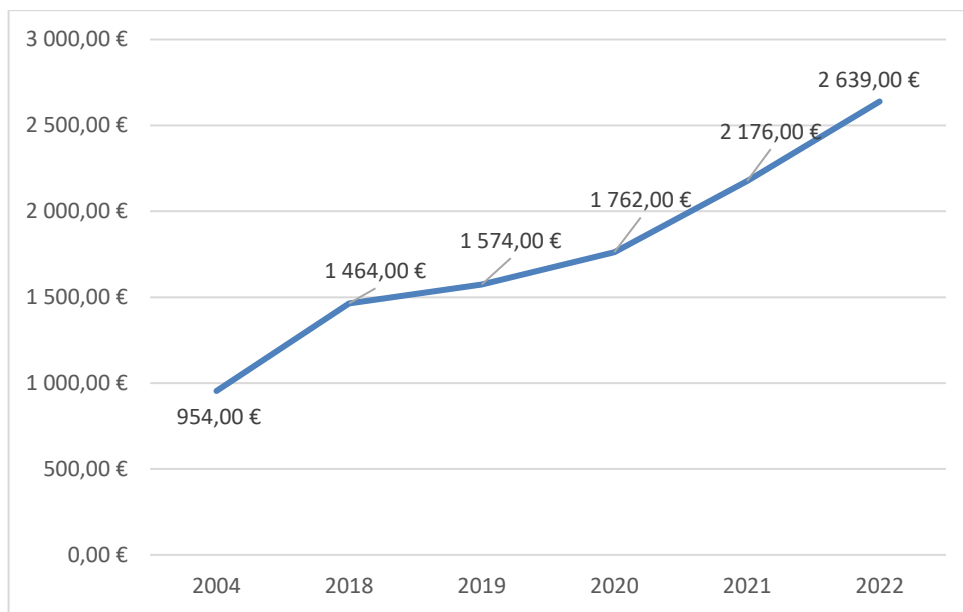
Nižšie ceny pohonných hmôt boli zapríčinené opatreniami na obmedzenie mobility a cestovania v dôsledku pandémie, ktoré viedli k poklesu dopytu po palivách. Nižší dopyt po palivách bol spôsobený obmedzením cestovania automobilom, letectvom a inými dopravnými prostriedkami. Avšak v roku 2021 sa ceny pohonných hmôt začali opäť zvyšovať, čo sa dalo čiastočne pripísať postupnému uvoľňovaniu opatrení, obnoveniu mobility a v dôsledku obnovy hospodárstva po pandémie COVID-19.

Ceny pohonných hmôt v Európe, vrátane Slovenska, môžu byť ovplyvnené konfliktom na Ukrajine. Ukrajina zohráva dôležitú úlohu ako tranzitná krajina pre dodávky ropy a zemného plynu do Európy. Ceny Benzínu natural 95 okt v roku 2022 vzrástli o 0,307 eur, o 0,305 eur sa zvýšila cena aj Benzínu 98 okt. Priemerná cena nafty sa zvýšila o 0,479 eur.

4.4 Index cien nehnuteľností

Ceny nehnuteľností na Slovensku stúpali v poslednom období, a to vďaka nárastu záujmu o bývanie, ktorý je ovplyvnený zlepšením hospodárskej situácie a rastom zamestnanosti. Najvýraznejšie nárasty cien sa však zaznamenávajú v mestách, kde je záujem o bývanie najvyšší. K tomu prispieva aj nedostatočná ponuka novostavieb a domov. Okrem toho, ceny pozemkov sa tiež zvyšujú, najmä v obľúbených lokalitách. Úroveň cien nehnuteľností môžu ovplyvniť aj investori, ak majú záujem o konkrétnu lokalitu alebo typ nehnuteľnosti.

Zvýšenie cien energií môže mať dopad na ceny nehnuteľností, pretože sa zvýšia prevádzkové náklady. V prípade vysokých nákladov na energiu v danej oblasti môže toto zvýšenie nákladov zvýšiť nájomné alebo cenu nehnuteľností a tým zmeniť ich atraktivitu pre kupujúcich alebo nájomcov, ktorí hľadajú nehnuteľnosti s nízkymi nákladmi na prevádzku.

Obrázok 7 Priemerné ceny nehnuteľností v € za m²

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBS, 2023

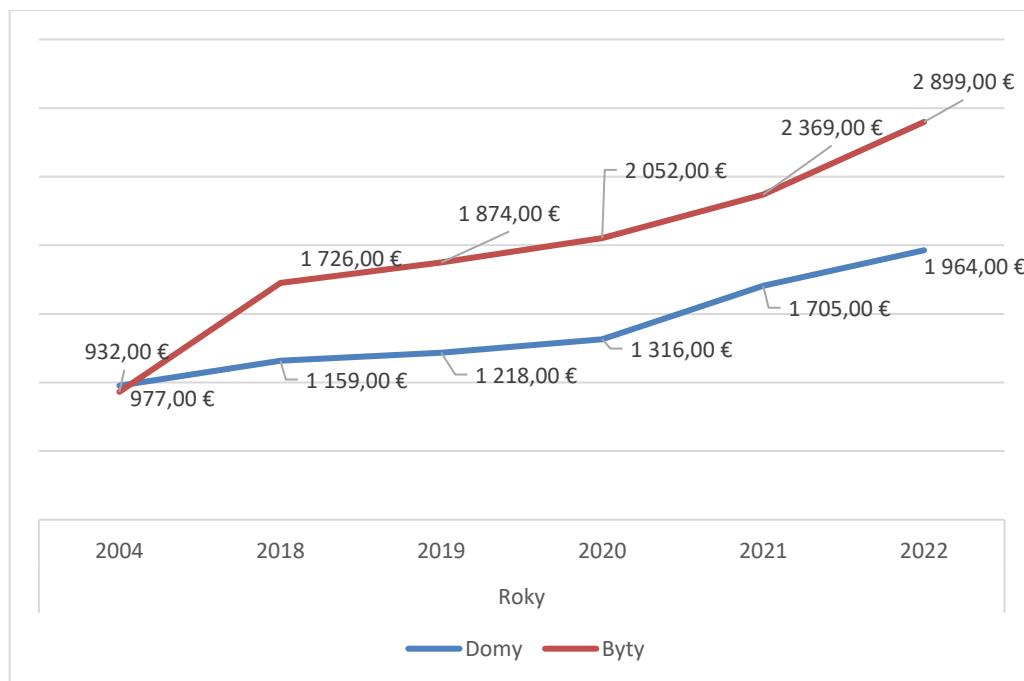
Na obrázku č. 7 vidíme priemerné ceny nehnuteľností v € za m² na Slovensku. Ceny za nehnuteľnosti každoročne rástli. Ak si porovnáme roky 2004 a 2022, tak cena za nehnuteľnosť vzrástla až o 1 685 €. V období pandémie sa cena z roku 2020 na rok 2021 zvýšila o približne 415 €. Najvyššia cena za nehnuteľnosť podľa krajov na Slovensku v roku 2022 bola v Bratislavskom kraji a to 3 357 €. Najnižšia cena 1 401 € bola v Nitrianskom kraji.

4.4.1 Ceny nehnuteľnosti podľa typu bytu a domu

Ceny nehnuteľností sa líšia v závislosti od typu bytu alebo domu, a to najmä na základe veľkosti, polohy, veku a stavu budovy a vybavenosti bytu. Taktiež ceny môžu byť ovplyvnené lokalitou, veľkosťou pozemku, veľkosťou domu, stavom domu a použitým stavebným materiálom.

Ceny nehnuteľností môžu byť v niektorých oblastiach vysoké kvôli vysokému dopytu a obmedzenej ponuke. Naopak, v iných oblastiach môžu byť ceny nižšie kvôli menšiemu záujmu o danú lokalitu.

Aktuálna priemerná trhová cena bytov za m² je 2 749 €/m². Aktuálna priemerná trhová cena za dom je 1 793 €/m².

Obrázok 8 Ceny nehnuteľnosti podľa typu bytu a domu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBS, 2023

Na obrázku č. 8 môžeme vidieť priemerné ceny 1-izbových, 2-izbových, 3-izbových bytov spolu a domov. Ceny domov sú nižšie ako ceny za byty. V roku 2004 bol rozdiel medzi cenami za byt a dom len o 45 €. Ak sa pozrieme na rok 2022, rozdiel je o 935 €. V roku 2022 bola priemerná cena 1-izbového bytu 3 303 €, zatiaľ čo cena 3-izbového bytu bola 2 687 €.

5 Diskusia

V nasledujúcej kapitole budeme sumarizovať získané výsledky v našej práci. Všetky ekonomiky, vrátane Slovenska, majú svoje rastové a inflačné cykly, ktoré ovplyvňujú ceny tovarov a služieb. Ak ceny rýchlo vzrastú, spotrebitelia začnú menej šetriť a viac požičať si na nákup tovaru dlhodobej spotreby. To môže mať za následok nedostatok finančných zdrojov na investície do výrobných technológií a relatívne nižší nárast celkového výstupu v budúcnosti.

Inflácia má rôzne dopady na ekonomické subjekty na Slovensku. Znížením reálnych príjmov ovplyvnila inflácia domácnosti, pretože tempo rastu miezd je oveľa menšie ako tempo rastu cenovej hladiny. Tým pádom si toho môžeme dovoliť menej ako v minulých rokoch. Nárast cien nastal najmä pri produktoch a službách každodennej potreby, ako napríklad potraviny, náklady na bývanie a energie.

Ďalším subjektom sú podniky. Inflácia spôsobuje výrazný nárast vstupných nákladov firmy, keďže cena všetkých vstupov výrazne vzrástla. To spôsobilo rast ich výrobných nákladov smerujúci k redukcii počtu zamestnancov alebo výraznejšiemu navyšovaniu cien predávanej produkcie.

Štát je ďalším subjektom, na ktorého činnosť má dopady inflácia. Na jednej strane mu tiež rastú výdavky na nákup tovarov a služieb, výdavky na zvyšovanie plátov štátnych zamestnancov, ale aj výdavky súvisiace s prevádzkou inštitúcií spadajúcich pod správu štátu. Na druhej strane, vďaka vysokej inflácii získava štát podstatne vyšší príjem do štátneho rozpočtu prostredníctvom DPH, ktorú musia zaplatiť spotrebitelia pri kúpe produktov a služieb.

Úvery so splatnosťou viac ako jeden rok a pôžičky za fixné sadzby financuje, ktoré poskytuje banka sú financované krátkodobými vkladmi. Ak nastane neočakávané zvýšenie inflácie, reálna cena aktív banky poklesne. Táto situácia môže následne spôsobiť problém so splatnosťou, ktorý môžu viesť k nežiaducim vedľajším účinkom. Pokiaľ je menová politika zameraná na zachovanie cenovej stability, znižuje sa tým dôsledok inflačných alebo deflačných šokov na skutočnú hodnotu nominálnych aktív, čo tiež posilňuje finančnú stabilitu.

Inflácia ovplyvňuje kvalitu života ľudí, ktorí žijú z relatívne pevných dôchodkov. Počas obdobia inflácie stúpajú ich náklady na život. Osoby, ktoré nie sú schopné zvýšiť

svoje príjmy, zažívajú pokles životnej úrovne. Ďalšou skupinou postihnutou infláciou sú sporitelia. Ak úroková sadzba nedosahuje aspoň rovnakú hodnotu ako miera inflácie, sporitelia získavajú pri návrate svojich prostriedkov menej, ako čo vložili.

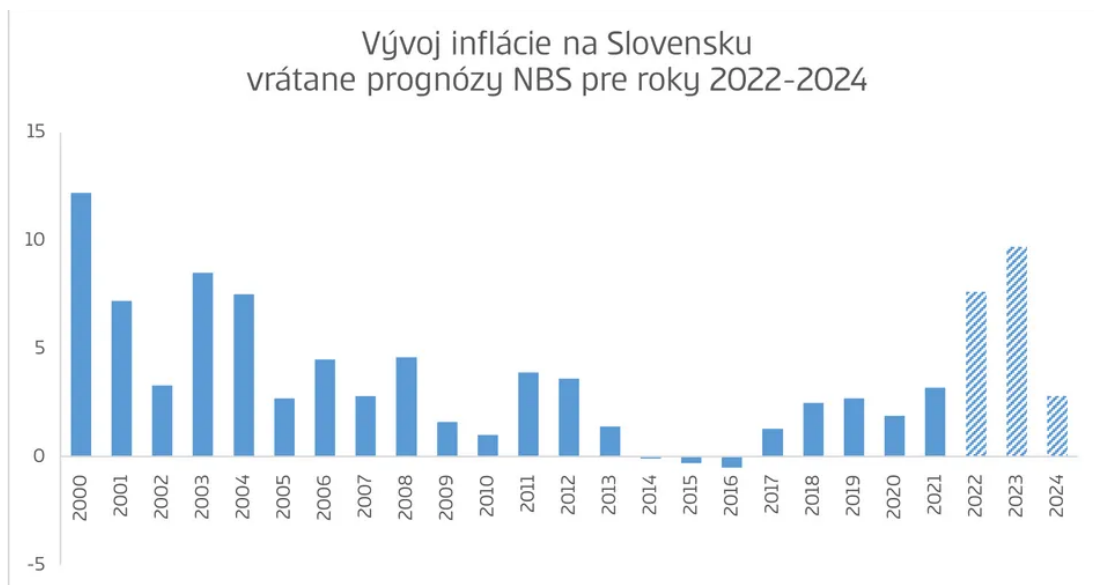
Počas obdobia od začiatku roka 2021 až po súčasnosť sa na Slovensku prejavila inflácia vplyvom pandémie COVID-19. Rast cien energií a potravín bol jedným z faktorov, ktoré prispeli k inflácii. Ceny elektriny a plynu sa výrazne zvýšili a to ovplyvnilo aj ceny iných tovarov a služieb. Obmedzenia mobility a prerušenie globálneho zásobovania tiež prispeli k miernemu nárastu cien potravín a niektorých druhov surovín. Okrem toho zvýšenie DPH na 20 percent a zvýšenie spotrebnej dane na tabakové výrobky a alkohol, ktoré boli súčasťou vládnych opatrení na zvládnutie pandémie, prispelo k rastu cien.

Ekonomické prognózy EÚ pred vypuknutím vojny boli o pokračujúcom a silnom raste ekonomiky. Ruská agresia však priniesla nové výzvy, a to v čase, keď sa Únia spamätala z ekonomických dosahov pandémie nového koronavírusu. Vojna na Ukrajine predstavuje tlaky na rast cien komodít, opätovné prerušenie dodávok a zvyšuje neistotu, čím prehĺbuje ostatné prekážky pre ekonomický rast. Najväčším zásahom do ekonomiky krajín EÚ sú ceny energetiky.

Vytvára to tlak na ceny potravín a ostatných základných tovarov a služieb, pričom kúpna sila domácností klesá. Vojna na Ukrajine je humanitárnou katastrofou, má citeľný negatívny vplyv na európsku ekonomiku a prináša zvýšenú mieru neistoty. Rusko v dôsledku invázie čelí bezprecedentným obchodným a finančným sankciám zo strany vyspelých ekonomík, vrátane Európskej únie. Slovensko cíti negatívny vplyv vojny cez dodávky komodít z Ruska a Ukrajiny.

Máme na mysli plyn, ropu či obilniny. Ich ceny rastú a produkcia obilia na Ukrajine, ktorá je často nazývaná aj sýpkou Európy, bude nižšia. Vojna na Ukrajine významne obmedzila ponuku energií, kovov alebo potravinových produktov. Ceny komodít začali rásť už v minulom roku v súvislosti s prebúdzaním svetového hospodárstva z koronakrízy. Vojna cenové napätie ešte zhoršila. Zníženie cien možno očakávať, keď sa plne obnovia dodávateľské reťazce a stabilizujú ceny ropy či pšenice po pandémii a vojne.

Podľa odborníkov ECB má teraz inflácia dosiahnuť v priemere 5,3 % v roku 2023, 2,9 % v roku 2024 a 2,1 % v roku 2025 (Obr. 9). Základné cenové tlaky sú zároveň naďalej výrazné (ECB, 2023).

Obrázok 9 Vývoj inflácie na Slovensku vrátane prognózy NBS pre roky 2022-2024

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2023

Existujú rôzne opatrenia, ktoré môžu pomôcť predchádzať vysokému inflačnému tlaku. Jedným z týchto opatrení je zvýšenie úrokových sadziieb Centrálnej banky, ktoré môže zabezpečiť obmedzenie množstva peňazí v obehu a tým znížiť infláciu. Vyššie úrokové sadzby môžu znižovať úroveň výdavkov a zvýšiť úspory. Vlády môžu tiež podporovať zvyšovanie produkcie a zlepšovanie ponuky tovarov a služieb, aby sa znížil tlak na ceny.

Ďalším opatrením je podpora obmedzenia dopytu po tovaroch a službách, napríklad zvýšením daní na luxusné výrobky alebo obmedzením úverov a pôžičiek, ktoré môžu ovplyvniť rast inflácie. Zvýšenie transparentnosti v hospodárení a politickom rozhodovaní môže pomôcť zlepšiť dôveru investorov a obmedziť špekulácie, ktoré môžu spôsobiť rast inflácie.

Je dôležité mať na pamäti, že každá krajina má svoje vlastné unikátne hospodárske a politické podmienky, takže rôzne opatrenia, ktoré môžu byť účinné v jednej krajine, nemusia byť účinné v inej. Preto je dôležité zvážiť viacero faktorov a premyslene hľadať riešenia na zabránenie vysokému inflačnému tlaku.

Záver

Inflácia je nárast celkovej úrovne cien tovarov a služieb v ekonomike počas určitého časového obdobia. Miera inflácie sa často meria percentuálnym nárastom cenového indexu, ktorý zaznamenáva priemerne zmeny cien rôznych tovarov a služieb v ekonomike. Inflácia má významný vplyv na ekonomiku a jednotlivcov. V prípade mierneho a stabilného rastu inflácie sa považuje za bežný jav, ktorý môže podporovať ekonomický rast a investície. Avšak vysoká alebo nestabilná inflácia môže mať negatívne dôsledky, ako je pokles kúpnej sily, narušenie hospodárskej stability, nespravodlivé rozdeľovanie bohatstva a straty hodnoty úspor.

Existujú krajiny, ktoré dokážu nájsť vhodné riešenia a udržať mieru inflácie na stabilnej úrovni, zatiaľ čo iné krajiny sa s týmto problémom zápasia a nemajú schopnosť nájsť primerané riešenia.

Cieľom bakalárskej práce bolo analyzovať a porovnať vývoj inflácie na Slovensku vplyvom pandémie a vojny. V prvej kapitole sme vysvetlili a definovali základné pojmy spojené s infláciou. V praktickej časti sme sa zameriavali na analýzu inflácie, pričom sme skúmali vývoj inflácie, identifikovali zmeny v jednotlivých položkách spotrebného koša a sledovali vývoj priemerných cien.

Z výsledkov, ktoré sme zistili môžeme konštatovať, že inflácia na Slovensku v čase pandémie v roku 2020 klesla na 1,9 %. Tento pokles bol hlavne spôsobený nižšími cenami energií a faktormi súvisiacimi s pandemiou. Pandémia spôsobila ekonomickú neistotu a obmedzenia v pohybe obyvateľstva. Sektory dopravy a ubytovania boli najviac postihnuté v dôsledku pandémie. Tieto odvetvia utrpeli významné ekonomické straty a pokles aktivity kvôli obmedzeniam cestovania, zatváraniu hraníc a obmedzeniam v prevádzkach.

Po spamätaní sa z pandémie COVID-19 došlo k rýchlemu rastu cien energií, čo viedlo k prudkému nárastu inflácie. Inflácia na Slovensku v roku 2023 vzrástla na 15,4 %. Najväčší vplyv na infláciu mali rastúce ceny potravín, hlavne zvyšovaním cien výrobkov ako sú chlieb, maslo, vajcia, múka. K zvýšeniu inflácie prispeli aj vysoké ceny za bývanie a energie. V roku 2022 došlo k významnému nárastu cien, a to najmä v dôsledku zvýšenia cien stavebných materiálov. Ceny týchto materiálov sa zvýšili až dvanásťkrát, čo má vplyv na celkovú infláciu. Zvýšenie cien energií má dopad aj na ceny nehnuteľností, pretože sa zvýšili prevádzkové náklady. Ceny nehnuteľností, konkrétne domov, sa od vypuknutia

pandémie zvýšili o 850 €. Taktiež vrástli ceny pohonných hmôt, ktoré sú ovplyvnené konfliktom na Ukrajine.

Inflácia má rozmanité dôsledky pre ekonomické subjekty. Naopak, výhody z inflácie majú ľudia, ktorí majú schopnosť ľahko zvýšiť svoje príjmy, ako napríklad zvýšením dôchodkov. Z inflácie profitujú aj dlžníci, pretože vracajú pôžičky v nižšej hodnote ako si požičali, keďže reálna hodnota dlhu klesá. Majitelia nehnuteľností taktiež prosperujú v dôsledku inflácie. V prípade, že by sa rozhodli predať svoju nehnuteľnosť, ich vlastníctvo získa na hodnote v období inflácie.

Veríme, že táto práca poskytuje dostatočné informácie o vývoji inflácie vplyvom pandémie a vojny a že sme dosiahli všetky stanovené ciele.

Bibliografické zdroje

ČAPLÁNOVÁ, Anetta. a kolektív. *Ekonomía*. 1. vydanie. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2022. ISBN 978-80-7676-490-3

ČERNAJ, Tomáš. *Inflácia, deflácia, dezinflácia* [online] 2022. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na internete: <https://www.euroekonom.sk/ekonomika/vseobecna-ekonomicka-teoria/inflacia/>

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA. *Čo je inflácia?* [online] 2022. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na internete: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.sk.html

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA. *Prečo je inflácia s súčasnosti taká vysoká?* [online] 2021. [cit. 2023-02-14]. Dostupné na internete: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/high_inflation.sk.html

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA. *Rozhodnutia o menovej politike*. [online] 2023. [cit. 2023-04-03]. Dostupné na internete: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.mp230316~aad5249f30.sk.html>

EUROSTAT. *Inflation*. [online] 2023. [cit. 2023-04-25]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat>

FinReport.sk. *Inflácia na Slovensku sa blíži k 6 percentám, je to najviac za posledných 17 rokov*. [online] 2022. [cit. 2023-03-20]. Dostupné na internete: <https://www.finreport.sk/ekonomika/inflacia-na-slovensku-sa-blizi-k-6-percentam-je-to-najviac-za-poslednych-17-rokov/>

FRANK, R.H. – BERNANKE, B.S. *Ekonomie*, Praha : Grada Publishing, 2002, ISBN 8024704714

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5

LISÝ, Ján. a kolektív. *Ekonomía v novej ekonomike*. 1. vydanie, 2005, ISBN 80-8078-063-

LISÝ, Ján. a kolektív. *Ekonomía*, 1. vydanie, Wolters Kluwer, Praha 2016, ISBN 978-80-7552-275-7

MZV SR. *Ekonomické dopady*. [online] 2022 [cit. 2023-03-18]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/documents/10182/4857928/007%20T%C3%BD%C5%BEenn%C3%ADk%20k%20dopadom%20ruskej%20agresie%20na%20Ukrajine/69e768b8-0228-4f19-b707-e3a7c1be8cee>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Inflácia*. [online] 2022. [cit. 2022-09-12]. Dostupné na internete: <https://nbs.sk/inflacia/>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Vojna a dopady na ekonomiku*. [online] [cit. 2023-03-15]. Dostupné na internete: <https://nbs.sk/vojna-a-dopady-na-ekonomiku/>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Inflácia – indexy spotrebiteľských cien za rok 2022*. [online] 2022. [cit. 2023-02-24]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Inflácia – indexy spotrebiteľských cien za rok 2023*. [online] 2023. [cit. 2023-02-24]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Potvrdenie pre infláciu a priemernú mesačnú mzdu*. [online] [cit. 2023-03-15]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Spotrebiteľské ceny a ceny produkčných štatistik*. [online] 2022. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na internete: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/prices/metadata/!ut/p/z/0/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziA809LZycDB0NLEzNDQw8_YJDDQzCgg1CPI31C7IdFQH-_Fh5/#CPI

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Výročné správy Štatistického úradu SR*. [online] [cit. 2023-03-15]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/>

ÚRAD VLÁDY SR. *Ako sme sa dopracovali k vysokej inflácii* [online] 2023 [cit. 2023-04-02]. Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk/vysledky-vyhľadavania/?search=infl%C3%A1cia>

WORLDWIDE INFLATION DATA. *Historic harmonised inflation Slovakia – HICP inflation*. [online] 2023. [cit. 2023-03-15]. Dostupné na internete: <https://www.inflation.eu/en/inflation-rates/slovakia/historic-inflation/hicp-inflation-slovakia.aspx>